

**КІНО ЯК ХУДОЖНІЙ ВИТВІР
(НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ФІЛЬМУ С. ПАРАДЖАНОВА
«КОЛІР ГРАНАТУ»)**

Бонцю Х.М., студ. гр. ОМ-414

*Науковий керівник – Сапунова М.Ю., к. арх., доцент (кафедра Образотворчого мистецтва,
Одеська державна академія будівництва та архітектури)*

Анотація. Статтю присвячено творчості одного із найяскравіших та найбільш талановитих режисерів у світовому кінематографі Сергію Параджанову. Його унікальний підхід до створення фільмів і вміння творити чарівні образи зробили його творчість об'єктом пильної уваги. Один із найвідоміших та найбільш неповторних фільмів Параджанова – «Колір гранату», який можна порівняти із справжнім витвором мистецтва, став не лише культовим твором кіно, але й об'єктом глибокого аналізу й досліджень.

Актуальність. Кіно, як мистецька форма, завжди привертало увагу шанувальників мистецтва та дослідників культури. У сучасному світі, у період метамодернізму, коли відбувається з'єднання різних видів мистецтв та перетікання образотворчих форм у різних візуальних творах, можна повернутися у минуле української культури та пригадати творчість видатних українських митців, одним з яких є Сергій Параджанов. Особливо цікавим є вивчення фільму «Колір гранату» у контексті кіномистецтва через аналіз його технічних та художніх аспектів.

Сергій Параджанов – видатний український режисер-авангардист. Він почав свою кар'єру як кінооператор, проте згодом перейшов до режисури, де здобув широке визнання своїм неповторним стилем та витонченим смаком. Його фільми часто були експериментальними та відображали багатогранність мистецтва і культури.

Один із найвідоміших фільмів Параджанова – «Тіні забутих предків» (1964 р.), який здобув великий успіх на міжнародних фестивалях і став першим кроком у його світову славу. У цьому фільмі режисер використовував символізм і метафори для розкриття теми національної ідентичності та культурного спадку. Його роботи завжди були заповнені витонченим сюжетом, непересічним стилем та глибоким філософським змістом. Деякі з інших його відомих фільмів включають «Квітів з зеленого куша» (1964 р.), «Школа венецького живопису» (1966 р.), «Інтер'ю на Чорнобильському вітрі» (1994 р.) та багато ін.

Проте, можливо, найбільш вражаючим та неперевершеним твором Параджанова є «Колір гранату» (1968 р.), який став справжнім шедевром світового кіномистецтва. Цей фільм є втіленням його таланту і креативності, де кожен кадр є мистецькою шедевром. «Колір Гранату» – це не просто фільм, це витвір мистецтва, який переносить глядача у світ поетичних образів і емоційних переживань.

«Колір граната» – це візуальна ікона, що відсилає нас в інший простір і час. Кожен кадр – то символічний живопис середньовіччя, де реалістичність поступається сенсу. Кожен кадр – живописно-композиційно досконалий. Це абсолютно автономна конструкція, у якій не можна змінити жодної риси, не зруйнувавши її цілісність.

Параджанов зближував кіно з образотворчим мистецтвом і віддаляв його від розповіді. Його фільми неможливо переказати. Адже зміст не у фабулі, а в будові кадру, кольорі, ракурсі, об'ємі та пластиці. Творча манера С. Параджанова дозволяє розв'язати важке завдання – відтворити епоху без зайвої деталізації тимчасових рис, зняти з неї нашарування, дістатися суті та глибини певного явища.

Саме тому «Колір граната», наче поезія, говорить метафорами і образами. Кадри статичні. Настільки, що рухи всередині них сприймаються як щось нетривке. Це відчуття досягається великою мірою за рахунок ракурсу в анфас, що домінує в побудові кадрів. Статичність має місце не лише в предметах, а й у грі акторів. Водночас предмети працюють

на рівні з акторами. Взяти хоча б те навантаження, яке вони несуть за рахунок своєї історико-етнографічної цінності. Кожний інтер'єр, давній обряд, одяг та прикраси відтворювалися з максимальною точністю (рис. 1).

Рис. 1. Кадри з фільму С.Параджанова «Колір гранату»

Великого значення набуває мова кольору. Домінантні кольори – червоний і чорний. До речі, саме вони є найпоширенішими у вірменських ковдрах та одязі. Червоний колір – символ почуттів, кохання. Чорний – упокорення та спокою. Маємо цьому підтвердження в епізоді з мереживом. Царівна в червоній сукні плете червоне мереживо. Цю сцену супроводжують слова Саят-Нови: «Ти – вогонь, твоє вбрання – вогонь. Ти – вогонь, твоє вбрання – чорне. Який з цих двох вогнів зможу я винести?» Поет обирає упокорення. Це рішення поета метафоризується вибором чорного мережива, а не червоного. Ще раз зіставляються два кольори в епізоді приходу ашуга в монастир, коли він змінює червоне вбрання на чорне. Цікавим є також кадр, коли монахи в чорному куштують червоні гранати. Образ граната у фільмі набуває широкого значення. Гранат – це символ, з яким з давніх часів асоціюється вірменська культура. У перших кадрах з гранатів витікає червоний сік на біле полотно, і супроводжується рядками «Я людина, життя і душа якої – муки». Ці слова можуть бути слушно використані для зображення життя вірмен, які, як і українці, страждали століттями, але залишилися живими попри всі муки, яких їм довелося зазнати [1].

Стиль «Колір гранату» неповторний і неперевершений. Параджанов використовує монтаж, камерні рухи, перспективу та інші кінематографічні прийоми, щоб створити неповторну естетику фільму. Його стиль можна описати як поетичний та містичний, з великим акцентом на візуальність та емоційну силу (рис. 2).

Рис. 2. Кадр з фільму С. Параджанова «Колір гранату»

Дизайн у «Колірі гранату» є вражаючим і збалансованим. Кожен предмет, костюм, декорація має свою власну значущість та вкладається у загальний художній образ фільму. Використання народних мотивів, релігійних символів та інших деталей додає глибини і текстури до образу «Колір гранату» [2].

Символізм у фільмі відіграє ключову роль у розкритті його глибокого сенсу. Кожен образ, кожен кольоровий плям на екрані має своє значення та відтінок. «Колір гранату» можна розглядати як метафору життя, любові, віри та культурного спадку. Символіка кожного кадру заповнена багатством та значенням, що робить фільм глибокою та вразливою рефлексією на теми існування та людського досвіду (рис. 3).

Рис. 3. Кадр з фільму С. Параджанова «Колір гранату»

Висновок. Можна зазначити, що аналіз фільму «Колір гранату» через призму художнього погляду підкреслив його унікальність та витончений мистецький смак. Кожен кадр фільму виступає як мистецьке полотно, де кожен елемент є зразком вишуканого дизайну і символічної сили. Побудова композиції, використання кольорів, стиль, дизайн і символізм спільно допомагають створити унікальну атмосферу та виразити глибокий смисл фільму. Фільм «Колір гранату» є вічним шедевром, який і досі залишається джерелом натхнення для майстрів кіномистецтва та художників. Він нагадує про велич та красу мистецтва, яке здатне доторкнутися до найглибших струменів людського існування та емоцій.

Отже, аналіз стрічки дозволив висвітлити його як важливий приклад кіномистецтва, що виходить за межі звичайного кіно та стає справжнім мистецьким витвором. «Колір гранату» – це не просто фільм, це піднесення до вищих художніх надбань, яке варто досліджувати та вдихати його красу та мудрість через кожен кадр.

Література:

1. Маргарита Оганесян. «Колір граната» крізь призму вірменської свідомості” Журнал “Кіно-Театр”. 2007. №4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=735
2. Марися Тишкевич. Параджанов – майстер і господар храму кіна" - 09/01/2024 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/1148035-1148035>